Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
na 65. posiedzeniu Senatu
w dniu 24 września 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Zwracam się z prośbą o analizę skutków projektowanych zmian w ustawie o podatku od towarów i usług w zakresie rozszerzenia odpowiedzialności solidarnej nabywcy za zaległości podatkowe sprzedawcy, w szczególności w odniesieniu do objęcia tym mechanizmem wybranych usług niematerialnych oraz ograniczenia ochrony wynikającej z zastosowania mechanizmu podzielonej płatności.

Celem nowelizacji jest dalsze uszczelnienie systemu VAT i przeciwdziałanie nieprawidłowościom w rozliczeniach podatkowych. Cel ten jest oczywiście uzasadniony, jednak niektóre szczegółowe rozwiązania mogą wymagać dodatkowej analizy z punktu widzenia pewności prawa, proporcjonalności oraz bezpieczeństwa uczciwych przedsiębiorców.

Szczególne wątpliwości budzi rozszerzenie odpowiedzialności solidarnej na usługi niematerialne, w tym m.in. usługi informatyczne, rachunkowo-księgowe, doradcze, zarządcze, reklamowe czy związane z rekrutacją. Są to usługi powszechnie występujące w codziennym obrocie gospodarczym, również w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. W przeciwieństwie do niektórych tradycyjnie identyfikowanych obszarów podwyższonego ryzyka podatkowego ich prawidłowa weryfikacja ma często charakter znacznie bardziej złożony, ponieważ przedmiotem transakcji jest świadczenie niematerialne. Zasadne wydaje się zatem pytanie, czy zakres proponowanego rozwiązania pozostaje adekwatny do rzeczywistej skali zagrożenia nadużyciami w poszczególnych sektorach oraz czy nie prowadzi do nadmiernego przeniesienia ryzyka podatkowego na nabywców działających w dobrej wierze.

Kolejną kwestią jest ograniczenie ochrony związanej z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności. Dotychczas korzystanie z tego mechanizmu stanowiło dla podatnika istotny instrument ograniczający ryzyko odpowiedzialności solidarnej. Projekt przewiduje zaś, że ochrona ta nie będzie miała zastosowania, jeżeli nabywca wiedział lub miał uzasadnione podstawy przypuszczać, że faktura dokumentuje czynności fikcyjne, podaje kwoty niezgodne z rzeczywistością albo potwierdza transakcje dokonane w warunkach nadużycia prawa. Powstaje w związku z tym praktyczne pytanie, jakie konkretne działania powinien podjąć przedsiębiorca, aby móc w sposób przewidywalny ocenić, czy korzysta z ochrony wynikającej z zastosowania *split payment*.

Wątpliwości budzi również użycie nieostrego kryterium „uzasadnionych podstaw do przypuszczania". W praktyce może ono prowadzić do sytuacji, w której dopiero po przeprowadzeniu kontroli podatnik dowie się, że okoliczności znane mu w chwili zawierania transakcji powinny były – zdaniem organu – wzbudzić jego podejrzenia. Szczególnie istotne jest to w przypadku usług niematerialnych, których charakter utrudnia nabywcy ocenę sytuacji podatkowej kontrahenta. W tym zakresie zasadne wydaje się rozważenie, czy przepisy nie powinny precyzyjniej wskazywać czynności weryfikacyjnych, których dokonanie pozwalałoby podatnikowi na wyłączenie odpowiedzialności solidarnej.

Należy również zwrócić uwagę na to, że administracja skarbowa dysponuje obecnie szerokim katalogiem instrumentów służących identyfikowaniu nieprawidłowości w rozliczeniach VAT, w tym białą listą podatników, mechanizmem podzielonej płatności, Jednolitym Plikiem Kontrolnym oraz Krajowym Systemem e-Faktur. Zasadne jest zatem ustalenie, w jakim zakresie istniejące narzędzia okazały się niewystarczające i jakie konkretne problemy uzasadniają dalsze rozszerzenie odpowiedzialności podatkowej nabywców. Szczególnie istotne jest przy tym zachowanie równowagi pomiędzy skutecznym zwalczaniem oszustw podatkowych a zapewnieniem przedsiębiorcom przewidywalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

W związku z powyższym zwracam się do Pana Ministra z następującymi pytaniami.

1. Czy ministerstwo dysponuje analizami lub danymi, które uzasadniają objęcie odpowiedzialnością solidarną również usług niematerialnych, takich jak usługi IT, księgowe czy doradcze?

2. Czy przedsiębiorca korzystający z mechanizmu podzielonej płatności będzie mógł nadal traktować tę formę płatności jako skuteczny instrument ochrony przed odpowiedzialnością solidarną?

3. Jakie konkretne czynności powinien podjąć przedsiębiorca, aby wykluczyć ryzyko odpowiedzialności w sytuacji, gdy ustawa posługuje się kryterium, według którego nabywca „miał uzasadnione podstawy przypuszczać", iż transakcja wiązała się z nieprawidłowościami?

Mając na uwadze wskazane okoliczności, uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na postawione pytania, a także o informację czy Ministerstwo Finansów przewiduje doprecyzowanie omawianych regulacji w taki sposób, aby zapewnić przedsiębiorcom większą pewność co do zakresu ich odpowiedzialności oraz skuteczności stosowanych przez nich mechanizmów ochronnych.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz